HAVFÎ (Ali bin İbrâhim)

Tefsîr, nahiv ve edebiyat âlimi. Künyesi Ebü'l-Hasen olup ismi Ali bin İbrâhim bin Saîd bin Yûsufdur. Doğum yeri olan Mısır'ın bir nahiyesine veya doğudaki Belbis şehrinin Havf köyüne nisbetle Havfî denildi. Doğum târihi bilinmeyen Havfî, 430 (m. 1039) yılında Mısır'da vefât etti.

Zamanında Mısır'ın meşhûr âlimlerinden okuyan Ebü'l-Hasen Havfî Afrikiyye (Tunus) ulemâsının da ilminden istifâde etti. Mısır, devrin belli başlı ilim merkezlerinden biri idi. Buraya hem Afrikiyye ve Endülüs'deki âlimlerden ilim öğrenmeye gidenler, hem tahsilini bitirip geri dönenler uğrar, hem de tahsil için doğudaki ilim merkezlerine giden ve geri dönen âlimler ziyâret ederlerdi. Ayrıca, hac için her yıl yüzlerce âlim batıdaki ilim merkezlerinden gelerek oradaki âlimlerden istifâde etmek gayesiyle bir müddet kalır, sonra da yollarına devam ederlerdi. Havfî de, bu âlimlerin birçoğundan ve Muhammed bin Abdullah Nişâbûrî'den hadîs ve ilim öğrenip rivâyette bulundu. Mısır'ın meşhûr âlimlerinden Ebû Bekr Edfüvî'nin talebesi olarak tanındı. Şafiî fakîhlerinden Kâdı Ebü'l-Hüseyn Havfî ile arkadaşlıkları oldu. Nahiv ve tefsîr ilminde meşhûr oldu. Pekçok talebe yetiştirdi. İlmi, Allahü teâlânın dinini öğrenmek için tahsil etti. Allahü teâlânın rızâsına kavuşmak için de, bildiklerini insanlara öğretti. Yazmış olduğu pek kıymetli eserleri, yıllarca elden ele dolaştı. Âlimler ve halk bunlardan istifâde edip yazarına duâ ettiler. Bu eserlerinden on cildlik tefsîri "El-Burhân fî tefsîr-il-Kur'ân" ve "İ'râb-ül-Kur'ân", "El-İrsâd li-tarîki hayr-ül-ibâd vel-ubbâd", "Mevârid-ül-enbiyâ", "El-Muvaddah fin-nahv" adlı kitapları bilinmektedir.

Ebü'l-Hasen Havfî, abdestle yapılan ibâdetlerde mühim bir yeri olan, istibrâ ve istincâ ile ilgili olarak, hocası Muhammed bin Abdullah Nişâbûrî'den rivâyet ettiği bir hadîs-i şerîfte, Resûlullah (aleyhisselâm): "Abdest alacak olan kimse istibrâ yapsın. Taşla istincâ eden de üç taş kullansın" buyurdu. İstincâ, bedeninde ve elbisesinde bulunan necâseti (pisliği) temizlemektir. Hanefî mezhebinde, üzerinde ve namaz kılacağı mekanda bir dirhemden fazla necâset bulunan kimsenin, bu necâseti temizlemesi farzdır. Ayrıca erkeklerin yürüyerek, öksürerek veya sol tarafa yatarak istibrâ etmesi, ya'nî idrar yolunda damlalar bırakmaması vâcibdir. Kadınlar istibrâ yapmaz, idrar damlası kalmadığına kanâat gelmeden abdest almamalıdır. Bir damla sızarsa, hem abdest bozulur, hem de elbise kirlenir.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tabakât-ül-müfessirîn (Dâvûdî) cild-1, sh. 381

2) Tabakât-ül-müfessirîn (Süyûtî) sh. 35

3) Bugyet-ül-vuât cild-2, sh. 140

4) Şezerât-üz-zeheb cild-3, sh. 247

5) El-Bidâye ven-nihâye, cild-12, sh. 47

6) Vefeyât-ül-a'yân cild-3, sh. 300

7) Mu'cem-ül-müellifîn cild-7, sh. 5

8) Miftâh-üs-se'âde cild-2, sh. 107, 418